

Vasil Tsal. Features of functioning of lexicon in Ukrainian pre-election political discourse.

In the annotated article the author attempts to define the specific features of the political discourse and his subtype - pre-election political discourse. There are outlined the features of functioning lexical units, predefined by its communicative strategies.

Keywords: lexical units, speech act, promise, political discourse.

УДК 81.373.611

Ярина Биткієвська (Львів-Франківськ)

СЛОВОТВІРНЕ УКОРІНЕННЯ АНГЛІЗМІВ У СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МОВУ СПОСОБОМ СУФІКСАЦІЇ

У статті розглядаються суфіксальні засоби, за допомогою яких англізми пристосовуються до словотвірної системи української мови, простежується вплив цих афіксів на семну структуру запозичень. Уводиться і розкривається поняття опосередкованого англізму.

Ключові слова: опосередкований англізм (ОА), сема, модифікаційні, транспозиційні, мутаційні суфікси, словотвірне значення.

У процесі запозичення іншомовне слово зазнає не тільки змін семантичного змісту. Його укорінення у новому мовному середовищі передбачає певні трансформації зовнішньої форми, особливо коли у контакті перебувають генетично й географічно віддалені мови із різною структурною організацією, як синтетична українська мова та аналітична англійська мова з ознаками кореневого типу. Повноцінне й повноправне функціонування англійських запозичень на рівні з питомими українськими лексемами залежить від пристосування до парадигм української мови. Таким чином, пласт лексем англійського походження у лексичному складі сучасної української мови представлений двома основними групами: 1) власне англізмами, або безпосередніми англізмами, – запозиченими шляхом транскрипції чи транслітерації англійськими лексемами, які пристосувалися до граматичних норм

української мови і набули відповідно до свого звукового складу, зокрема кінцевих фонем, необхідних граматичних категорій, та 2) опосередкованими англізмами – англійськими лексемами, які на ґрунті мови-реципієнта набули нових словотворчих і формотворчих питомих формантів. Своєю чергою опосередковані англізми (ОА) поділяються на два підвиди: а) деривати на базі власне англізмів (ОАд) та б) деривати, коренями яких є транскрибовані чи транслітеровані англійські лексеми, які самотійно не функціонують як запозичення у сучасній українській мові.

Українська мовна система запозичує в переважній більшості англізми у статусі іменників, які мотивують похідні утворення і формують словотвірні гнізда [Клименко 1996: 78]. Тому опосередковані англізми першого типу суттєво переважають над опосередкованими англізмами другого типу. ОАк трапляються у дієслівній підсистемі та епізодично засвідчені у прикметниковій підсистемі.

Провідним способом творення ОАд-іменників є суфіксація, інші дериваційні процеси поступаються продуктивністю. Станову позицію тут займають суфікси-модифікатори, що надають вихідному семантичному значенню нових відтінків, модифікуючи ієрархію емотивних і експресивних сем [Бойко: 223].

Особливістю формування ОА за модифікаційним словотворенням є набуття сем, не властивих семантиці їх етимонів. Зокрема, сема «жіночість», яка в англійській мові реалізується головним чином контекстуальним оточенням, або ж у незначній кількості питомих англійських іменників як ядерна сема, в системі української мови має формальне вираження - за допомогою формантів.

Словотвірну функцію передачі семи «жіночість» в утворенні ОА-іменників взяв на себе суфікс -к-. Твірні іменники таких десубстантивів семантично неоднорідні. Одні з них називають особу за професією чи заняттям: *-До чого це ви хилите? – питає автомобільна дилерка* (П. Коельо, Заїр, перекл. з порт.); *Останній абзац просто шокує курей, коли вірна помічниця остіває – так і написала – «мудре і проникливе керівництво президента Джорджа Буша» - Леонід Ілліч Брежнєв тішився б такою спічрайтеркою* (ПіК №11, 2004). Інші твірні вказують на соціальний стан: *І, звісно, одну-дві феньки не носять (хіба що тінейджерки-профанаторки, що купують феньки на базарних толоках), а навішують їх на себе кілограмами і ніколи не знімають* (ПіК № 7,

2004). Однак у офіційно-діловому стилі використовуються утворення чоловічого роду, тоді як формальні показники ознаки жіночого роду у найменуваннях професій є скоріше свідченням належності до розмовного стилю [Словотвір: 95].

Просторічного характеру надає утворенням російський за походженням суфікс **-ш-(а)**, що реалізує згадуване словотвірне значення [Словотвір: 97-98]: ... *увійшла гладка барменша у червоній спідниці і принесла мені мій салат* (С. Пиркало, Не думай про червоне).

Цю ж функцію здійснює суфікс **-ниц'** у слові *сканувальниця*. Утворення такого типу в російській мові О. Земська відносить до незувальних «слів-одноденою» як одного із видів мовної гри, зумовлених контекстом [Земская: 86]. Вважаємо, що таке значення стосується низки лексичних утворень в українській мові, до яких зараховуємо й аналізований новотвір *сканувальниця*: «Адже роками і навіть століттями різні артистки сканують популярні іміджі. Однак історичні та політичні «архетипи» у таких ситуаціях для одних «сканувальниць», гадаю, важливіші, як «фішки», а для інших, напевно, як ідейне наповнення?» (ДТ №30, 2006). І хоч наведений приклад є okazіоналізмом із характерною для нього факультативністю та невідтворюваністю, подібні слова «є збагаченням мови як засобу служити виявом певної діючої образності та емоційності» [Ковалик: 229].

Зазначений вище суфікс **-к-** продуктивно використовується в універбації – скороченні вже наявних у мові номінативних одиниць – довгих і часто незрозумілих словосполучень чи аббревіацій, не властивих розмовному мовленню [Земская: 9]. Так, у мовленні побутують: *есемеска* від СМС-повідомлення або есемес-повідомлення (від англ. SMS-Short Message Service – служба коротких повідомлень); *ефемка* – FM-станція (*Frequency Modulation* – частотна модуляція: один із трьох способів модифікації синусоїдальної хвилі сигналу, щоб вона переносила інформацію [АУТСОТІП]). Водночас використання вказаного форманта прагматично скероване на формування пестливо-фамільярного відтінку: *чатівка* від *чат* – обмін інформацією (текстовий діалог) у режимі реального часу, розмова (у мережі Інтернет) [АУТСОТІП] (*chat* – досл. балаканина), *хайка* – знайомство (*хай* – виг. привіт, від англ. розм. *hi*), *мішотка* (*T-shirt* – футболка), *аська* – комунікаційна програма для Інтернету ICQ [ai si kju].

Сферою активного побутування англізмів є розмовне мовлення, різноманітні соціолекти, в яких вербальна поведінка є значно розкутішою, сміливішою, наповненою експресією та оцінкою. Як зазначають дослідники некодифікованої лексики, «сленг набагато сильніше виявляє семантичний потенціал слова-експресива, можливість варіювання лексеми в контексті та залучення до мовної гри» [Кондратюк: 20]. Пестливі утворення, як і згрубілі форми слів, є показовою нормою для української мови, яка «має винятково багату систему словотвірних засобів – формальних показників експресивності» [Бойко: 224], тому серед ОАД модифікаційного типу словотворення переважають лексеми зі словотвірними суфіксами демінутивності й аугментативності, що вносять у семантику слова певний ступінь суб'єктивної оцінки.

Гіпокористичність АД-експресивів семантичного класу «назви предметів» активно увиразнюється із додаванням суфікса -ик: *лейбик* (*лейба*, англ. *label*) - відома марка одягу; *бейджик* (*бейдж*, англ. *badge*) – картка з особистими даними, що носить на грудях; *батчик* (*батч*, англ. *batch file*) – командний файл (текстовий файл, що змінює команди оператора, які вводять з клавіатури) [АУТСОТПП]; *смайлик* (*смайл*, англ. розмовн. *smiley* - *smile* – усмішка) – емограма (спосіб записування емоцій у посланнях електронної пошти за допомогою ASCII-символів) [АУТСОТПП]; *гамбургерик* (*гамбургер*, англ. *hamburger*). Назву американської валюти у формі множини *bucks* перейнято в українське мовлення як корінь, пестливий суфікс -ик додається до англізму *бакс* як до неподільної структури форми однини, додаючи до сем «долар», «гроші» сему «замилування».

У творенні ОАД сленгового характеру активно використовуються аугментативні суфікси, які застосовуються у мовленні для реалізації пейоративного значення. Зокрема, суфікс -юк надає семантиці об'єктів номінації фамільярного і дещо зневажливого чи згрубілого відтінку: *баксюк* від *бакс*, *бізнесюк*, *бізнюк* від *бізнесмен*, *винтюк* від *вінчестер*, *хідюк*, *сідюк* від *сіді*. Напр.: ...коли я буду гарною дівчинкою і перестану бути розумнішою за чоловіків, на мені жениться який-небудь *бізнюк*, купить «Вольво» і мене на ньому кататиме (С. Пиркало, Зелена Маргарита); *здав комп у ремонт, а мені винтюк поміняли!* (ССУС). Продуктивним є суфікс -ак, який функціонує у мовленні для цієї ж цілі: *сервак* від *сервер*, *сейшак* від *сейшен*, *мобільняк* від *мобільний* (телефон). Водночас використання аугментативного суфікса може

вносити позитивну оцінку і схвалення, які напластовуються на фамільярне забарвлення сленгізмів. Наприклад, оцінка у семантичній структурі утворень *попсняк* (від *попса*), *репак* (від *реп*) увиразнюється контекстом і залежить від поглядів та музичної культури мовця. Напр.: *...романтичний, сопливий, задумливий, мелодійний, тобто все, що потрібно для справжнього попсняка. Наголошую на слові «СПРАВЖНЬОГО», оскільки попсняк таки справді пристойно хороший. Така музика може таки іноді бути цікавою!* (Пластилін, травень-червень, 2006); *І репак про «нас не подолати» звучить набагато переконливіше ніж інфантильне «лай-лай, Януковича вибирай»* (ДТ № 49, 2004).

Фамільярно-зневажливого емотивного змісту разом із семантикою згрубілості надають англізмам-дериватам аугментативно-пейоративні суфікси *-ух(а)*, *-их(а)*, *-аг(а)*, *-ах(а)*, *-уг(а)*, характерні для жаргону і розмовного мовлення [Словотвір: 98; Земская: 68]: *месага* від *месидж*, *рейваха* від *рейв*, *ентиха* від *енті* (назва операційної системи «Windows NT»), *секондуха* від *секонд* (секонд-хенд), *крейзуха* від *крейзі*. Напр.: *Якого ще інструктора, - зацьковано глигнув на Мойсея Кандидат, - чого ви ще з мене хочете!? Піарюги прокляті!* (В. Кожелянко, Лженострадамус).

Менш активними у словотвірній адаптації англізмів виявились мутаційні суфікси, що надають дериватам нового категоріального словотвірного значення. При видозміні основ англійського походження бере участь формант *-ист*, для якого власне є характерним поєднання з іншомовними основами, зокрема з основами, перейнятими з англійської мови [Білоусенко: 172]. Засвідчені найменування особи із функціональним лексико-словотвірним значенням особи, яка щось створює – *бестселерист*, *фентезист* та найменування особи, яка діє у певній сфері, виді діяльності (у спорті) – *сноубордист*, *снукерист*. Різновид суфікса *-ист* – *-іст* бере участь у творенні ОАД *біцикліст*, що виконує функцію позначення особи, яка використовує предмет за призначенням [Білоусенко: 172]. Значення особи, яка функціонує у певній сфері діяльності, надає новоутворенням суфікс *-ик*: *графітник*, *креативник*, *піарник*, *попсовик*, *піарщик*, *андетраундник*, *бізнесик*. Аналогічне значення досягається за допомогою суфікса *-овець* у сленгізмі *бізнесовець*. З таким же значенням функціонують суфікси *-івець*, *-ець*, утворюючи похідні зі словотвірним значенням назви особи, пов'язаної із

поняттям, названим твірним іменником: *діджусівець*, *хендівець*, *хендець*. Одиничним є використання поширеного для питомих слів суфікса -ер, який у зафіксованому експресиві *баксер* залучений у формуванні відповідного словотвірного значення.

Значення інструментальності надає новоутворам від англійських основ суфікс -ик – *рінгушник* (записна книжка з номерами телефонів), *хайратник* (шнурок чи пов'язка для волосся).

За допомогою суфікса -ар від невідмінюваного іменника іншомовного походження *хіпі* утворено сленгізм *хінар*, що має словотвірне значення особи за характером поведінки і зовнішніх ознак. Значенням особи за характером дії наділяє суфікс -ач, який, однак, є малопродуктивним у словотворі англізмів-дериватів і видозмінив тільки сленгізм *аск* – «випрошування» на *аскач* – «жебрак, прохач».

Словотвірний потенціал демонструє кінцева, часто наголошена флексія -а. Таке фонетичне оформлення лексем (питомих і запозичених) є характерним для системного сленгу – мови хіпі: *голда* (золото, вироби з золота), *борда* (материнська плата комп'ютера), *лейба*, *лейбла* (фірмова етикетка), *конфа* (конференція), *бейба* (дівчина), *шипа* (людина з розкуйовдженим волоссям), *софтіна* (комп'ютерна програма), *фотошопа* (графічна програма Photoshop), *самса* (смс-повідомлення), *бата* (помилка в роботі програми), *герла* (дівчина), *вінда* (1) операційна система Windows; 2) вікна), *креза* (психічний розлад, божевілля), *кіборда* (клавіатура), *сленга* (сленг), *френд* (збірне. друзі, компанія), *нонса* (популярна естрадна музика низького художнього рівня). Флексія -а використана у жартівливому переоформленні аббревіатури ICQ [ai si kju] – комунікаційної програми для Інтернету, що дає змогу обмінюватися короткими повідомленнями - на сленгізм *аська*. У вказаному прикладі увиразнюється емоційно-суб'єктивне ставлення мовця до позначуваного предмету, відтворене перейменуванням програми на жіноче ім'я.

Транспозиційні суфікси, які створюють похідні з новим частинимовним значенням, залишаючи незмінним лексичне значення твірного [Клименко: 126], у словотворенні англізмів-дериватів задіяні мало. У зібраному матеріалі засвідчені поодинокі випадки такої словотвірної зміни із залученням суфікса -и(і)зація – *піаризація*, *диджиталізація*, *інтернетизація*. Специфікою семантики похідних із вказаним формантом, що позначають процес наділення тим, що називає базова іменна

основа, процес надання ознак, властивих тому, що називає базова основа є, здебільшого, відсутність відповідного дієслова як мотивувального [Земская: 65].

Розширення лексичного фонду української мови, особливо в його розмовній сфері, відбувається не тільки шляхом запозичення лексичних одиниць. У формуванні експресивів активно залучені форманти англійського походження – суфіксоїди, які не були окремим об'єктом запозичення, а виділились у системі мови-приймача при порівнянні зі спільнокореневими чи спільноструктурними лексемами. Від суфіксів такі післякореневі елементи відрізняються тим, що не беруть участі у процесах словотворення. Однак їх статус може змінитися за умов набуття дериваційної функції [Карпіловська: 170-175].

Суфіксоїдами у структурі англізмів виступають ті морфемні одиниці, які у мові-джерелі є активними словотворчими формантами. Функціональне навантаження певного складника структури слова-етимона змінюється, перетворюючись у запозиченнях на суфіксоїд. Виокремлення післякореневого елемента як суфіксоїда свідчить про початковий етап осмислення морфемної будови іншомовної лексеми на українському мовному ґрунті [Карпіловська: 176]. За ним іде етап виокремлення і повторення суфіксоїда, інтуїтивне усвідомлення його змістового навантаження і, відтак, перетворення на суфікс. У парадигмі запозичень *десижнмейкер*, *мувімейкер*, *відеомейкер*, *нюзмейкер*, *спічмейкер*, *клонмейкер*, *іміджмейкер*, *кліпмейкер* елемент *мейкер* виділяється як складова морфемна частина лексеми зі словотвірним значенням *творець*, *виробник того, на що вказує перша складова*, набуваючи, відповідно, статусу суфіксоїда. Напр.: *Їх цитують у випусках новин. Кожен з них відома людина. На радіо «Ера» програма «Ньюзмейкер» - про тих, хто творить новини* (Радіо «Ера», 13.00. 20.08.2006); *Я знаю, чому він це говорить. Пан Кисельов по-суті спічмейкер Партії Регіонів* (ІСТV, Свобода слова, 15.06.2007). Цю ж роль бере на себе виокремлена із власної назви *Уотергейт* частина -гейт, яка внаслідок семантизації набула значення політичний скандал стосовно об'єкта, названого першою частиною. Таким чином, внаслідок контамінації з'являються лексеми *Іракгейт*, *Ірангейт*, *Гонтадзегейт*, *Бакайгейт*, *УТ-гейт*: *Не знав про це і перший номер у списку Ю. Єхануров. Він також чекав Бакайгейту* (ЛСІ).

У низці англізмів *лавер, пікпер, райдер, сталкер, хелпер, хонер* основи *лав-, пікап-, райд-, сталк-, хелп-, хоп-* функціонують у мові-реципієнті як повноцінні слова, або ж є коренями похідних (порівн.: *лав-сторі, пікап, пікапити, сталкінг, хелпати, хелп, хіп-хоп* тощо). Післякореневий елемент *-ер* усвідомлюється не тільки як складова структури лексем. Засвідчені лексичні одиниці *джинпер* (позашляховик будь-якої марки [ССУС]) та *джинсер* (користувач послугами мобільного оператора «Джинс»[ЛСІ]), хоч і мають okazіональний та спорадичний характер, все ж демонструють спроможність іншомовного суфіксоїда до словотвірної активності на новому ґрунті мови-приймача. Його англійський еквівалент формант *-er* є найпродуктивнішим серед агентивних та інструментальних суфіксів у словотвірній структурі англійської мови [Карашук 1965: 13; Словообразование: 93]. На прикладі новотвору *джинсер* можна стверджувати про перенесення агентивного характеру суфікса на його українську модель, передаючи семантику «особа, яка користується об'єктом, названим твірним іменником». Додавання англійського суфікса *-er* до запозиченого слова *джин* не здійснене з метою утворення нової лексеми із власним словотвірним значенням. У подібних утвореннях, на нашу думку, мовотворчість спрямована на мовну гру як таку, надання найменуванню жартівливо-іронічного забарвлення, властивого сленговим утворенням.

Виокремлюється і набуває статусу суфіксоїда англійський формант *-ing*, властивий англійському герундію – неособовій формі дієслова із номінативними та вербальними (іменниковими та дієслівними) властивостями. В українській мові він набув 2-ох форм *-инг* та *-інг*: *брендинг, кардинг, скретчинг, франчайзинг, бомбінг, гемблінг, фітінг, хепенінг, хостінг, броузінг, хакінг*. Напр.: *Хіп-хоп культура - це культура вечірок, тобто ді-джеїнгу та танців (брейк-данс) (www.grafiti.org.ua); Години і дні, будь-які хронологічні періоди, що проминають на цих територіях, не залишають сліду ані в літописах, ані в людській пам'яті, а просто повертаються для повторного використання, як намистини вервиці. Як елементи вічного рециклінгу (Іздрик, Флешка); Близько 10 відсотків населення відчуває патологічну залежність від гральних автоматів – така залежність називається гемблінгом (Експрес, 17-18.01, 2006).*

Однак при подальшому існуванні англізмів-герундіїв в українській мові, запозиченні нових лексем такого типу суфіксоїд *-інг*

(-инг) може набути статусу суфікса. Про це, зокрема, свідчить функціонування в молодіжному слензі експресива *даунінг* – синоніма для нейтрального англізму *боді-білдинг*. В основі сленгізму лежить розмовний варіант назви людини з психічним захворюванням. Застосування лексеми *даун* є вираженням іронічно-зневажливого ставлення до спортсменів-культуристів, яке ґрунтується на переконанні про їх низький розумовий розвиток.

Зафіксоване вживання суфікса -інг в оказіональному утворенні *мамонінг*, на нашу думку, вже більше наповнене значенням дії, пов'язаної із мотивувальним іменником. Останнім є власна назва – прізвище актора *Мамонов*. Оказіональне похідне утворення, за авторським задумом, позначає дії, вчинки, гру актора. Напр.: *На сцені ніяких декорацій, лише кілька моніторів і мікрофон. Петро Миколайович щось бурмоче собі під ніс, як старий божевільний, стає на голову, корчить гримаси, і сотні очей жадібно ловлять кожен його рух («Мамонов – ти геній!») – такий собі театр абсурду, життя на межі абсурду, існування за його межею, славнозвісний й неперевершений «мамонінг»* (Post Поступ № 6, 2007).

Безперечно, обидві лексеми не претендують на утвердження в лексичному фонді української мови. Однак випробування їх у своєрідній мовній лабораторії – слензі та авторській мовотворчості – свідчить про спроможність морфемного елемента англійського походження -інг(-инг) набути дериваційної функції у словотвірній системі української мови, тим більше, окремі слова такої словотвірної структури уже засвоєні словотвірною підсистемою сучасної української мови (порівн. *моніторинг*).

Унаслідок синтезу української пейоративної лексеми *лох* (дурень, йолоп; людина, яку не поважають у колективі) та англійської *man* (чоловік, мужчина) сформувався новий сленгізм *лошмен* зі значенням українського кореня. Природа англійського елемента *man* (англ. «мужчина, людина») неоднозначна і спричинена доволі прозорим значенням, позаяк словотворчі форманти англійської мови виникли і розвинулись у процесі словоскладання із самостійних слів [Карашук 1977: 17]. Думки науковців щодо цього питання розділилися: одні стверджують, що *man* є компонентом складного слова, інші переконані у його суфіксальному характері [Crystal: 275; Карашук 1965: 28-34; Словообразование: 196].

В українському мовленні, зокрема у музичному жаргоні й молодіжному слензі, трапляються утворення *дівчина-фронтмен*, *бізнесменка* поряд з *фронт-фрау*, *бізнес-вумен*. Зокрема в складному іменникові-дериваті *дівчина-фронтмен* компонент *фронтмен* сприймається як неподільна лексема зі значенням «лідер» (*front* - перед, передній план; обличчя, представник; *man* - чоловік). Сему «жіночість» репрезентує означуваний іменник «дівчина». У сленгізмі *бізнесменка* суфікс -к-разом із основою формує значення «особа жіночої статі щодо особи чоловічої статі, названої твірним іменником». У парі *фронт-фрау*, *бізнес-вумен* використання іншомовних лексем із ядерною семою «жінка» (нім. *Frau* - жінка, пані; англ. *woman* - жінка) свідчить про осмислення елемента *мен* як лексеми з власною чіткою семантикою *чоловік*, якому протиставляються повноцінні елементи *вумен*, *фрау* зі своїм змістом – «жінка». При порівнянні сленгізмів, на перший погляд тождних за значенням, – *фронт-фрау/дівчина-фронтмен* та *бізнес-вумен/бізнесменка* – впадає в око різна ієрархія сем. Так, у парах *дівчина-фронтмен* і *бізнесменка* сема «жіночість» є вказівкою вторинності, похідності, яку мотивує присутня у структурі сема «чоловік». Натомість семантична структура лексеми *бізнес-вумен* сформована навколо ядерних сем «бізнес», «підприємницька діяльність» та «жінка». Сема «чоловік» тут відсутня. Так само можна говорити про сленгізм *фронт-фрау*. Все ж, аналізовані ОАд знаходяться на периферії лексичної системи мови-реципієнта, можна лишень здогадуватись про перспективи їх входження у нову мовну систему. Однак сама поява таких лексичних одиниць дає підстави стверджувати, що елемент *мен* за умов активної мовної глобалізації може утвердитись в українській мові як компонент – чи то суфіксального характеру, чи як частина складного слова – із власним змістовим наповненням. Порівн.: *Фронт-фрау «Фактично самих» Ірена Карна стверджує, що музика у «Трамваях» дуже інтелігентна і чуттєва* (ЗК № 7, 2005); *Використаний шаблон дівчини-фронтмена у складі яскравого проекту насправді досі не має втілення на українському ґрунті* (ПіК №33, 1999); *Одна з найуспішніших бізнес-вумен Німеччини відійшла з життя в колі сім'ї, в німецькому місті Оффенбург, де 96 років тому почалася її фантастична біографія* (www.gazeta.lviv.ua).

За аналогією з англійськими назвами спортивних ігор – *гандбол*, *бейсбол*, *футбол*, *волейбол* тощо – утворився сленгізм *літрбол*. Так

жартівливо нарекли процес розпивання спиртних напоїв. У дусі спортивної тематики з'явилося і стійке словосполучення – *чемпіонат з літболу*. Семантика суфіксоїда -бол (*ball* – м'яч) абсолютно не пов'язана із семантикою кореня новоутвору. Поєднання питомого слова з іншомовним компонентом здійснено з метою жартівливо завуалювати зміст утвореної одиниці, іронічно охарактеризувати об'єкт номінації, коли асоціації, пов'язані зі спортом (азарт, змагання, досягнення певної цілі), переносяться на процес споживання алкоголю.

За допомогою суфікса -ation в англійській мові утворюються віддієслівні іменники, в яких цей суфікс є носієм семи «процесуальність» [Словообразование: 159]. При запозиченні в розмовне мовлення української мови цей формант втрачає свою функцію і змістовий обсяг. Зокрема, трансформувавши розмовну фразу *само собою* у сленгове *само собейшн*, він надав жартівливо-іронічного пафосу іншомовності нейтральному звороту. Нового звучання набула раніше запозичена й адаптована до норм української мови лексема *релаксація*, перетворившись на *релаксейшн* – транскрибовану англійську лексему *relaxation*, у якій присутній аналізований формант. Застосування іншомовного суфікса у індивідуальній мовотворчості, коли питомі іменники оформлюються за допомогою іншомовного форманта, скеровується на досягнення епатажу, експресивності та мовної гри. Порівн.: *бабейшн, столейшн, віталейшн, дисертейшн* тощо.

У формуванні ОА, їх словотвірному пристосуванні до лексико-семантичної структури мови-реципієнта задіяні також суфіксоїди з іншою етимологією. Зокрема суфіксоїд грецького походження -оїд в системі української мови надає дериватам значення предмета (рідше особи чи тварини), подібного до названого мотивувальним словом і застосовується переважно для творення наукової термінології [Словотвір: 90]. У комп'ютерному жаргоні цей формант сприяв утворенню лексем *уніксоїд* (спеціаліст із системи Unix), *лінуксоїд* (спеціаліст із системи Linux), набуваючи, таким чином, значення «особа, що займається тим, на що вказує твірна основа».

Отже, соціальні замовлення та певна популярність деяких англзмів прискорили їх пристосування до словотвірних особливостей української мови. У результаті приєднання наявних дериваційних формантів опосередковані англізми розширили свій змістовий обсяг невласливими для їх етимонів додатковими семами. Залучення модифікацій-

них суфіксів підкреслює суб'єктивне ставлення мовців до об'єктів номінації, їх експресивну оцінку. Транспозиційні та мутаційні суфікси забезпечують формування нових категорійних та частиномовних значень похідних і сприяють розширенню словотворчих гнізд. Водночас простежується вплив запозичених лексем на словотвірні підсистеми мови-одержувача. Зокрема, словотворчі ресурси української мови поповнюються новими елементами - суфіксоїдами англійського походження, які проявляють здатність набути дериваційної функції у словотвірній системі української мови.

ЛІТЕРАТУРА

- АУТСОТШ: Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування [авт.-уклад. Пройдаков Е. М., Теплицький Л. А.]. – Вид. 1 – К.: Видавничий дім «СофтПрес», 2005. – 552 с.
- Білоусенко: Білоусенко П. І. Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду) / Білоусенко П. І. – К.: КДПІ, 1993. – 215 с.
- Бойко: Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти: [монографія] / Надія Іванівна Бойко. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. – 552 с.
- Земская: Земская Е. А. Словообразование как деятельность / Земская Е. А. – М.: Наука, 1992. – 221 с. – (Институт русского языка РАН).
- Каращук 1965: Каращук П. М. Аффиксальное словообразование в английском языке / Каращук П. М. - М.: Высшая школа, 1965. – 171 с.
- Каращук 1977: Каращук П. М. Словообразование английского языка: [учебное пособие] / Каращук П. М. - М.: Высшая школа, 1977. – 303 с.
- Карпіловська: Карпіловська Є. А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація / Євгенія Анатолівна Карпіловська – К.: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, НАН України, 1999. – 297 с.
- Клименко 1998: Клименко Н. Ф. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська – К. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, 1998. – 161 с.
- Клименко 1996: Клименко Н. Ф. Словотвірні можливості англіцизмів у сучасній українській мові / Н. Ф. Клименко, Н. В Скибицька // Структура та семантика мовних одиниць у функціональному аспекті: Зб. наук. праць. – Чернівці: Видавництво Чернівецького університету, 1996. – С. 72-80.

- Ковалик: Ковалик Іван. Вчення про словотвір. Вибрані праці / Іван Ковалик: [упорядник та автор передмови Василь Грещук]. – Івано-Франківськ – Львів: Місто НВ, 2007. – 404 с.
- Кондратюк: Кондратюк Т. М. Сучасний український сленг і його місце в мовному і метамовному дискурсі / Т. М. Кондратюк // Словник сучасного українського сленгу [упорядник Т. М. Кондратюк]. – Харків: Фоліо, 2006. – 350 с.
- ЛСІ: Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (1983-2003): [словник] / Анатолій Нелюба / Харківський національний ун-т ім. Василя Каразіна; Харківське історико-філологічне товариство. – Х.: ХНУ, 2004. – 136 с.
- ПСУМС: Перший словник українського молодіжного сленгу / [уклад. С. Пиркало, ред. Ю. Мосенкіс]. – К.: Віпол, 1998. – 83 с.
- ССУС: Словник сучасного українського сленгу / [упорядник Т. М. Кондратюк]. – Харків: Фоліо, 2006. – 350 с.
- Словообразование: Словообразование. Справочник по английскому языку. / А. Кейт, Л. Хислип, М. Майер, Д. Уильямсон; [пер. с англ. В. Т. Карпушенко]. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 366 с.
- Словотвір: Словотвір сучасної української літературної мови / [відпов. редактор М. А. Жовтобрюх]. – Київ, Наукова думка, 1979. – 406 с. (Академія Наук Української РСР. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні).
- КСЖЛУМ: Ставицька, Леся. Короткий словник жаргонної лексики української мови / Ставицька Леся. – К.: Критика, 2003. – 336 с.
- Crystal: Crystal D. The English Language / David Crystal. – [second edition] – Penguin Books, 2002. 313 p.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДТ – газета «Дзеркало тижня»

ЗК – газета «Західний кур'єр»

ПіК – журнал «Політика і культура»

Yaryna Bytkivska. The derivative adaptation of the English loan-words into the modern Ukrainian language by means of suffixation.

The article tackles the issue of the suffixes that promote the adaptation of English loan-words into the Ukrainian language system.

Key words: mediated englism, seme, suffixes (modificational, transpositional, mutable), derivative meaning.